

Aleš Debeljak

Mladi vedež

Človek brez preteklosti ne more razmišljati o prihodnosti. Lahko pa vedno začne od začetka. Na začetku je bil *Mladi vedež*, prva otroška enciklopedija z barvnimi ilustracijami, ki jo je založba Mladinska knjiga izdala leta 1961. Osem let pozneje je izšel ponatis. Rodil sem se istega leta kot *Mladi vedež*. Osem let pozneje sta mi starša za rojstni dan poklonila izvod te enciklopedije. Past se je zaprla, odprl se je svet.

Benetke

Benetke stoje na peščenih otočkih onstran Tržaškega zaliva. Namesto mestnih ulic je med hišami večidel morje, po katerem prevažajo ljudi in blago čolni, imenovani gondole. V srednjem veku so Benetke gospodarile nad Jadranom in živahno trgovale z drugimi deželami. Izkoriščale so tudi naravna bogastva naših primorskih krajev. Deli mesta so zgrajeni iz našega lesa in kamna. Benetke so bile glavno mesto beneške republike.

Za Sašo Tkalec

Gladko in težko desetletje dežja je kotlino do roba napolnilo in kleti v stolpnica zalilo, pod gostimi gozdovi smrek so opusteli trgi, kaj sem hotel, s trepetajočim in uslužnim poklonom sem segel do strehe televizorja, potegnil k sebi črni čoln in na dno sem sedel, poleg rožnatega krilca in nenaslikanih copatov, potipal sem po žepu srečne srajce, še je tu, potni list za strica, ki v sleherni državo lahko potuje, razen tja, kjer je doma,

odrinil bi takoj, pa kmet stoji med vrati v vežo, iz katere se kadi, kriči nam z glasom za oktavo pod hripavim, da on že ne gre nikamor in da le tisti, ki si s prstom rit obriše, mora proč od hiše, nasmešek zmorem in se zavežem, da se ne bo zgodilo, dokler sem jaz na straži, ampak ti, kaj bi ti pravil, saj vidiš sama, da iz zmage v zmago gremo do končnega poraza, boljše bo, da si na koncu zapomniš le začetek in greš, čeprav te nihče ne preganja, to je le nasvet izurjenega pianista, ki ve, da je treba prav takrat, ko misliš, da brezup te je dotolkel, še enkrat pirueto narediti, na dirigenta pozabiti in oditi, to si vedno znala, ti in dekleta tvoje baže, pojdi v dež in noč in skozi paviljon magnolij med skladišči, polnimi tobaka in smodnika, ne pozabi se skloniti, ko prideš pod cvetoče kupole in pobešene zvonike, ki jih razsvetlijo žarometi vlaka tik pred zoro, potrebujem te, seveda, še vedno mislim, da bi lastnoročno znala ogreti kožo zablodelega med dolgočasnimi svetovi, kozarci z elegantnim pecljem in robom, pripetim na mehkobo spodnje ustnice, in če jo obližem, bom prišel do barve temnega zlata, beseda, misel in udarec, to je ista stvar.

Cesta

Po cestah hodimo, se vozimo ali prevažamo različno blago iz kraja v kraj. Ceste so podobne rekam. Kakor se družijo studenci in potoki v reke, tako so speljane v cestno omrežje steze, kolovozi in pota. Prav posebno zanimiva je tlakovana mestna cesta, ki skriva pod seboj vodovodne in plinske cevi, električne in telefonske kable ter razvejano mrežo kanalov. Najnevarnejši del cest so za vozila nepregledni ovinki, klanci in križišča.

Službi ustreza le tih in blag človek: na konec Tržaške bo treba, tam se vse dobi in stranka ima vedno prav, samo da plača. Tih in blag zato, ker ni enostavno ločiti krvi od soka ribeza, kot ni enostavno prebiti se čez kačje ride in ovinke, ki se plazijo deset na uro, počitek na vrhu prelaza in motor v naši zastavi 101, ki šušti in piska, čeprav se ne kadi, pravočasno smo nalili hladne vode iz pip, ki štrlijo nad cestišče, izpuljene iz drobovja hriba, bujna trava in socvetja rumenih regratov, izbruhnili je vročica, ki pride in ostane kot plima in nasmešek črnolaske s kito čez rame, mlekarica iz reklame, ki nam je pognala kri v lica, ob fiatu iz Maribora stoji, to je vse, kar si deliva, stojim, nemočno trepetam, strastno in drhteče grizem ustnico, da se ne bi takoj in tja pognal, pogum velja in ne rečem, da ga nimam, tipu sem sposoben reči, daj, če upaš, ko s pestjo me hoče suniti v obraz, pred malo Štajerko pa otrdim, ne vem, ne kod ne kam, sploh ne divjam, pri miru sem, visoka smreka raste onstran jarka in sadovnjaki na obali že cvetijo, blešči se Miramar, a to me malo briga, pohlepno razpiram nosnice, če oči ne morem, nafto voham in nekaj drugega, bogat in poln vonj, težek in sočen kot sad, ki zori brez starosti, hlapi prehitro in se izmika, nadomestila ni, to vem, in tudi to, da po ustavi in statutu moral bi preprosto pristopiti, kape s ščitnikom res nimam, da bi jo snel, imam pa vljudne fraze, zmerno bele zobe in simpatijo, ki pride pravi čas, za zdaj pa sem še bog iz mehke lipovine, ki so ga poslali iz prihodnosti, da trdi zakon uresniči, tu potegni, tam popusti, tako si mislim, ker povečati in zmanjšati se pravi resno zlorabiti.

Čoln

Že naš davni prednik, ki je poznal le preprosto orodje, je znal izdelovati čolne. Z ognjem je izdolbel drevesno deblo, da ga je nosilo po vodi. Ko je imel čoln, si je lahko postavil bivališče na koleh daleč od brega in se tako zavaroval pred divjimi zvermi in drugimi sovražniki.

Prelomljena obljuba. Težko srce. Veselil sem se kot otrok, ki to več noče biti, da bom previdno stopil v kanu, dolg in vitek, in če mu pogledaš v sonce pod pravilnim kotom skoz zeleno plastiko, prosojni kljun, boš kar moral zamižati, pod pomolom iz mokrega lesa se pozibava pred prijateljevo hišo, na dnu počiva veslo, odprava je nared, da mestno reko spremeni v veletok in pod Krimom iz Barja naredi Ontario, veliko jezero, ampak Marko se ne spreneveda in ravnodušno mi prijavi, da danes res ne more, lahko njemu, po gladini zadrši, kadar se mu zljubi, ostal sem praznih rok in poklapan, a ne za dolgo, kaj sem končno hotel, sam si moram pomagati, pot pod noge vzamem, grem do Šmarne gore, ne pa nanjo, ustavim se še pred mostom, zavijem levo in čez brv stopim do otočka s sodniškim stolpom in gledalskimi tribunami. Tokrat je tam le mlad par, objet v raziskujočem poljubu. Ker dolgolaske in očalarja nočem niti najmanj motiti, se umaknem in raje napredujem po bregu, proti toku. Na udrti mivki brega me odloži sprehodniški korak. Ne pomišljam. Sezujem se, razgibavam gole nožne prste in stokam od olajšanja. Zabrodim in se ustavim. Voda mi plivka ob golenih, do kolen globoko stojim. Nekaj časa traja, da ujamem ravnotežje le na eni nogi. Tako. Pofočkal sem se v Savi. Zlekнем se po poležanem trsju in z zaprtimi očmi gledam istočasno dva izvira, gledam in poslušam, kako bobni ledeniški slap Savice in kako mezi iz mokrišča Zelenci, kako vsaka reka po svoji dolini izrezuje svojo strugo in kako se morata v eno zliti, da nastane reka brez pridevnikov, gledam in poslušam, kako se nizko nad gladino širi glas o vsem, česar nisem hotel reči.

Jezera

Jezera ležijo ponekod v kotlinah, kjer so se plasti zemeljskega površja v davnini udrle. Takšna so Ohridsko in Prespansko jezero pri nas, Mrtvo morje v Palestini, Tanganjika v Afriki, Bajkalsko jezero v Sibiriji itd. Drugim so kotanje izdolbli davni ledeniki. Takšna so naša Triglavska jezera in Blejsko jezero, alpska jezera v Švici in severni Italiji ter mnogoštevilna jezera v Skandinaviji.

Gluh sem točno toliko, kot mi ustreza, gluha za razumne razloge in roteče prošnje, ker na morju se kopajo vsi, ki jih poznam, v jezeru pa res nihče, če odmislim tisto kravo iz sedmega ce, in še mar mi ni, da noč je hladna kot oliva med dlanmi, vročina diha v kamnitih hišah na otoku, briga me za kristalno vodo pod gorami, prihodnost na obzorju diši, borovci na Pagu, vsaka ura brez ljubezni je izgubljena, kdo ve, kdo si bo letos slino izmenjeval z Brankico iz Niša, postriženo na paža in z ljubkim nosom, ki spada v metaforo, za lani vem in se dobro spomnim, pozabil ne bi rad nikdar, letos pa ne bo nič, očitno ni dovolj opomba o bučanju tivolskih gozdov in mikavnih mestnih plažah, treba bo slediti mami in očetu, skupaj s sestro iti ob Bohinjsko jezero, na čuden, čudovit način me boli, ta študija brezupnega primera, spokojno zelene oči, nisem pameten, ne delam neumnosti, ampak težko mi bo z bremenom pluti čez poletje, težko nositi pelerino v avgustu, težko mi bo iskati bakreni blesk zvonika v odsevu na gladini in sčasoma ne bo nič lažje, hoditi med križi na grobovih velike vojne in nemo se predajati razgledom, iz potniške kabine, ki po žici teče in se naglo dvigne med ovce in pastirje, potem pa peš sestopiti in se vrniti do družinskega šotora, Domžale Induplati, čeprav bi rad na primer približal se klinopisu v mokri mivki pod bosimi stopali, na obali točno tam, kjer voda dre iz ledenika, in ker ne štekam, kaj mi pravijo iztrebki ptic, ostane mi le ena možnost: v lesene cikle stopim, napihnem lica in zaukam iz polnih pljuč.

Knjiga

Mnogo tisočletij je minilo, preden je znal človek s podobo ali s črkami zapisati to, kar je mislil in govoril. Prav tako so pretekla tisočletja, preden je zbral to, kar je napisal, v knjige. Najstarejši kulturni narodi so pri pisanju uporabljali surovine, ki so jih pač imeli. Tako so npr. Egipčani pisali na papir, ki so ga izdelovali iz rastline, imenovane papirus. Ta rastlina še danes raste v močvirnih krajih ob Nilu. Asirci in Babilonci niso pisali na papir, ker ga niso poznali, temveč na ilovnate plosčce. Drugi narodi so strojili in belili ovčje in kozje kože ter jih uporabljali namesto papirja: to je bil pergament. Pergamentne liste so zganili, obrezali in sešili v obliko knjige.

Naredil sem jo iz ostankov odslužene škatle, rjav karton z dvojno plastjo, vmes drobni valovi, če od strani pogledaš, boš panovo piščalko videl, če plosko vržeš jo na mizo, boš videl risbo na naslovnici, obledelo kot sledi oranžnega svinčnika iz zagrebške tovarne, knjiga, nezabrisana stopinja, ostanek domišljije, ki je potegnila polovico oble v sredino, označila obzorje in pet vžigalic brez glav, navzven štrlijo kot ježeve bodice, nad soncem pa šepetanja kot naslov. Platnice iz kartona, to že, ampak kakšne so strani? Navaden pisarniški papir, obredno obrezan po želji. Na levem robu vidimo dve ozki odprtini, skozi se pretika bela vrvica, spletena iz treh niti. Mornarski vozel. Nekdo je moral konec vrvice ožgati s plamenom, črni strdki bingljajo na obeh koncih, eden seže do naslova, drugi do najbližjega žarka. Širok lepilni trak, industrijski, je prekrival vrvico premera 3 mm in lični vozel, ki sem ga izmojstril pod šotori na obalah Bohinjskega jezera in Savudrije. Popustilo je lepilo, v teku let se to zgodi, čeprav je treba reči, da vrv še drži, hrbtišča se na pol oprijema, na pol prešerno plapola, na spodnji strani se nabira prah, ta ne bo nikdar več ničesar držal skupaj. V zgornjem desnem kotu medlo žari številka ena, izpisana v latinici, prvi od treh primerkov, natipkanih s prenosnim pisalnim strojem Olivetti, brez velikih začetnic in z ločili, ki jih je avtor kakor kdaj razmestil po pičlih besedilih, kot tretja stran, ki hoče si zapomniti naslovnico tako, da je sonce, žarke in obzorje izpisala v grafitno sivi, s številnimi udarci črke *s* za likovni vtis, zradirani so trije znaki, in novi so plegli čez, pod njimi drenjajo se rože in galebi, nevihte in popotniki, odpadniki in vsi, ki so proti, svetloba v klasu in ogenj za dva, pod pokrovom knjige brez uvoda in kazala, ime založbe bi zaman iskali, našli bi le kolofon, ki tu ga dajem dobesedno: “Ob izdajanju, bolje rečeno, tipkanju sva bila z v.d. tehničnega direktorja

Sokijem alias Vladimir Sokolov prežeta z upanjem, da bo (skoraj rokopisna)) zbirka dobro uspela. No, pesnik in tehnični sva začetnika, zato je bilo skoraj nujno, da je tudi zbirka začetniška. Torej hvala, Soki, za tipkanje in vezavo moje prve pesniške zbirke. (Napake, velike in male, niso vštete v zahvalo). Pisal Aleš, tipkal Soki, izdano v stanovanju tehničnega direktorja (odgovorni urednik je avtor) malo pred novim letom 1977”.

Muzej

Muzej je stavba ali prostor, kjer hranimo in razstavljamo zgodovinsko pomembne predmete, ki nam kažejo, kako sta se človeštvo in narava razvijala in napredovala. Muzeje, ki prikazujejo razvoj slikarstva in kiparstva, imenujemo tudi galerije.

Koliko poti vodi do neskončnega sveta? Točno, točno toliko jih vodi do razširjenih rok in zaupniške tišine, ki nastane v prostoru med dvema sencama, čeprav nismo pripravljeni na sotesko brez odmevov, ne boš verjel, včeraj smo vsak zase mrko stali, danes v množici pozdravljamo kot srečni siromaki in vzklikamo napitnice, točimo enostavne solze, velike kot češnje hrustavke, ki jih soseda prinese iz vasi, kjer govorijo jezik, ki ga ne obvladam, razprava ni mogoča in preveč ni kava nikdar vroča, kot novica dneva, ki te zgrabiti mora v barvah in v sliki: literarni zbornik ljubljanskih gimnazijcev, številka pet, s črnilom zapisana po rimski navadi, gradivo zbrano ob kulturnem tednu. Velike tiskane črke za naslov. *Podobe trenutkov*. Tu in pri vseh treh letnikih, spravljenih v moji knjižnici, so likovniki navedeni prav na koncu, v zborniku s formatom tedenskega magazina, po rdečih, belih in črnih progah naslovnica hiti, iz večnosti v hip, ko stilizirani veliki v zagriže se v levi spodnji kot in se spremeni v bežečo črto, ki prečka polje kot udarec strele. Program: od 14. do 18. aprila 1980, ob 20. uri afriška ljubezenska poezija, recital pesmi Svetlane Makarovič, lutke, enodejanka Stanka Majcna, dramski prizori s Poljan, glasba, ples. Založila Gimnazija Ivana Cankarja, Šubičeva 1, Ljubljana, naklada petsto primerkov, cena 20 dinarjev, preden je umrl Tito, je bil oder v dvorani naš, mesec pred maturantskimi izpiti smo nastopili, živa sila v ogromnih količinah in pivo v gostilni Rio, sveži sok v žilah rok, ki žene jih prepričanje, da nam pripadajo svet, pomaranče in olupki, ker ni zamujenih dni, so le premori, a kako to pojasniti bolnemu, ki drugega ne vidi kot lastno bolečino, kako vrniti se v razred, ko zazvoni k pouku, ne vemo tega, pa smo preživeli dve državi in spremembo zgodovine, vemo pa, no, zase govorim, da naukov je na pretek, le učiteljev premalo, premalo zvezd za krizne čase in premalo kruha, ki ne bi ga pojedel, še preden se do konca speče.

Otok

Če prideš na Bled, se boš gotovo peljal s čolnom na otok sredi jezera. To je vrh griča, ki gleda iz vode. Robinzon se je rešil na samotni otok sredi morja. Ob jugoslovanski jadranski obali je veliko otokov. Ti niso nič drugega kot slemena in vrhovi gora, katerih vznožja so potopljena v morje. Naš največji otok je Krk, na njem je več mest in vasi.

Če prideš na Pag, se boš gotovo peljal mimo golega ženskega telesa, še toplo je od peska na dnu moje kartoteke, bodoča frizerka iz Topčiderja, četrti v Beogradu, kjer denar se tiska na papirju, kovanci so dovolj za albanski sladoled, Hasipi Ruqi, ritmična gimnastika ledenih krogel, ki padejo v stožec iz neokusnega kartona šele po tem, ko jih v spodobni salto požene sin lastnika, par let, mogoče tri, starejši je od nas, a mora delati, mi pa ne, tako smo si različni, staroselci in prišleki, Ljubljana, Zagreb, Beograd, prikolice, šotori in kopalnice za vse, spolzke ribe nebogljenost trzajo na čolnih, zasidranih v pristanu, pogašene obločnice, nočni ulov. Večernih izhodov sem se radostil, potrebni so mi dokazi, za vsak primer posebej, da želja nima smisla za pravico, galebi so se umaknili v mrak, lebdiijo nad prelivom med celino tam in nami tu, sedimo na prodišču in ploske kamne mečemo, ni več obzorja, smo samo še mi, razumemo se brez besed, sezonski povratniki, in že lani ona, ki ostane letos mirna, jemlje malo in veliko daje, lenobno razpre težke zavese vročine, ki kar traja, pravilno, spomni se pomladnega dežja, ki še aprila nas je silil v škornje iz kavčuka in blatne luže, topi se mi duša, velik posel je pred mano, pa vendar v nedogled sedim, sploh se ne premaknem, gibke nosnice širim in vase vlečem vonj po ženski, ki to še ni, obljuba bodočih rodov, pripravniki sem na generalki za orkester in dim, ampak resno dvomim, da sem edini, ki nič se ni naučil iz kazni za prepovedan sad, diši po skromnih lažeh, perju in katranu in vlačilec skozi moja usta trobi, ko vleče morje domov.

Pošta

Dobil si razglednico, na kateri je zapisano tvoje ime, priimek in stanovanje: s tem je povedano, da je namenjena tebi. Prinesel ti jo je mož, ki nam večkrat prinaša v hišo razglednice, pa tudi pisma, dopisnice, časnike, časopise, pakete in brzojavke. Pravimo mu pismonoša ali poštar. Vse te pošiljke so mu izročili v uradu, imenovanem pošta, da jih odda tistim, ki so jim namenjene.

Ni daleč, še manj blizu. Debelo uro ti pobere, če zlagoma pritiskaš, žareči krogi pod sončnimi očali, pismo v žepu in vera v belo črto, ki močvirje seka in se v Krim zapiči, slovo od mesta, razcep na dvoje. Cepim se pogosto, kot le morem, ukradem si dopoldne, mogoče še ure do večera, trsje, šaš in želja v grlu čaplje, s piščalko deček vabi: pridi, družì se z norostjo, in pogled odtaval bi in se hotel na vse strani razliti, kot zdolgočasen bog v majskem jutru, brez rok se peljem, iz prve zlagoma prestavljam v potovalno in prehitevam vse po vrsti, delovne brigade, skopnele kupe snega in mladinke, v kratkih rokavih in z dolgimi kitami bi morale k šmarnicam hiteti, oficirje puščam za seboj, s tenkimi nasmeški priklone blažijo, za vsak primer, in mrkoglede kmete v škornjih do kolen in pekarni z vrati, na stežaj odprtimi, drzno grem po pravi strani in še mar mi ni, da cesta je brez pločnika ostala, žvižgam ne, raje polglasno mrmram, s sapo varčujem, ravnotežje negujem in ponavljam tvoje ime, rahlo se sklonim, občasno popravim smer in krmilu dam vso dušo, gladko teče v deseti, freh do amena prekrížam roke in ob prsi jih tiščim, spočit in razoglav, še moker za ušesi prodiram mimo združnega doma in gasilske postojanke, dremava blaženost stoječe vode, poganjam mimo dolgih, ozkih njiv in mostičkov nad kanali, mimo pokopališča muh in poslednjih hiš in cvetočih lončnic za zavesami, pazljivo zdaj, sicer jo boš spregledal, pozor na levo, vidiš tenko stezo, ki vijuga ob nasadih blata, to ni kraj za navite vespe, počasi zdaj, še malo in pri posušeni jelši, edini daleč naokrog, moraš sestopiti in bos oditi po kolesnici, ki podrhteva pod že vlažnimi stopali, naprej in dalje, ugreza se, a verjemi, da te bo zdržalo, pogum se ne konča v solzah, ne vedno, zdaj na primer boš nagrajen, če pihneš v rog iz brezovega lubja, slišati bi ga že moral, odprti smo: važen je pritisk, ne nadzor besed.

Taborniki

Življenje v naravi krepi zdravje. Zato se zlasti mestna mladina zbira med taborniki. Taborniki hočejo postati samostojni, iznajdljivi in pogumni državljani, krepijo si telo, spoznavajo naravo in domovino in se učijo mnogih spretnosti. Večje skupine tabornikov se imenujejo rodovi. Rodovi se delijo v družine in vode. Imenujejo se navadno po značilnih živalih in rastlinah.

Na sto besed odgovorim z edinim ukazom poletja: pojdi ven, med stanovanjske stolpnice in griče iz gramoza, posejane z negovano travo, pojdi med ljudi, ki se v baraki zbirajo in vežejo otrobe, ovratne rute in reševalne vrvi, niham in tehtam možnosti, ne diši mi uniforma in manjka mi globinske discipline, znam pa se pretvarjati in se nositi kot predsednik vlade, kar bo, pa bo, vstopimo, in če ogenj nakazuje, da je krog življenja lep, moram to sprejeti, slab toplotni izkoristek je že vštet, bilo nas je deset, ki smo prvič stali v polkrogu tabora, šotorska krila plapolajo ob vhodih in cvrči žerjavica, pojoča množica, iskre, zastave, hura, hura, predali smo se kot Jehove priče in prisegli, da bo vhod po polnoči ostal odprt za tujce, če kakšen bi pritaval kot žrtev črne krave, beležimo izgube in od groze bruhamo, ker ni hujšega kot izgubiti se v visokogorju in srečati črno kravo molznico, ki te na vprašanje o pravi smeri pošlje v puščavo, verjameš mi lahko, mogoče je bil mikavni zven trobente, ki me je pritegnil k življenju v skupini, mogoče vsi našitki na rokavu srajce in veščine, zvijače in drvarska moč, poleno razcepiti in trske v pagodo zložiti, to človeku pride prav, če si mora kruh in cigarete sam služiti in sosedu pomagati pri selitvi, napete mišice so nam obljubili in občutljivo dušo, ki zna se zasukati v kuhinji in moliti za izgubljene brate, zaveza iz krvi, ki priteče iz prebodene blazinice na palcu, odtis na odtis, koža in dokumenti, podpisal sem, kaj sem hotel, junak res nisem, šleva tudi ne, stopil sem v škornje, ki se jim pozna, da vsak dan so v stiku s pomečkano travo in elementi.

Ura

V sončnih krajih, kjer je le malo oblačnih dni, so pred mnogimi tisočletji merili dnevni čas s sončnimi urami. Na južni strani hiše so vzdali v zid poševno, navzdol nagnjeno palico, na zid pod palico pa so v polkrogu naslikali številčnico. Senca, ki jo je metala palica na številčnico, je kar dobro kazala približni dnevni čas, zakaj vsak dan je senca ob istem času ležala na približno istem mestu številčnice. Dandanes nam merijo čas zapestne, žepne, stenske, cestne, stolpne in astronomske ure.

Stenska ura v podolgovatem ohišju iz češnjevega lesa na Tavčarjevi, mi take nismo imeli, vse samo cenena roba, ki ne šteje, tu pa se nihalo blešči v motnem sijaju, na večni poti za steklom, ki ga teta Slavica nikoli ne obriše, zlata darvilka z usnjenim pasom, ki kaže datume, birmansko darilo pred mestno stolnico, žepna ura na srebrni kači in s pokrovčkom, ki odleti kot kaplje vodometa, dokler vrč se ne razbije in se svoboda ne preobrazi v zahtevo, lastne grehe objokovati je lahko, a botra mi je žal, ki res ni kriv, da v Nemčiji živi in tesarske žulje prideluje in ga ne zanima, da meni se upira preštevanje minut in najboljši izkoristek, ne ve, da hočem zrnje biti, sploh ne mlin, z roko v roki raje hodim z lastno senco, počasi grem, s ciljem vedno tik pred nosom, zrele kostanje brcam, okrog sebe gledam in navzgor, zapestja hitečih pešcev proučujem in ni me sram v baru povprašati, čas je vendar skupna stvar, kot rdeči žamet streh, ki žari pred zimo, letos bo menda ostra, lisice kopljejo brloge na prisojnih pobočjih gradu in ulice so polne bistrih, prostaških ljudi, zmenka ni mogoče odložiti, bil sem tam, in jaz in sveže gerbere in ocene, boljše od najboljših, pomagalo ni pa nič: prišla nisi, da bi opisala salte, ki jih v brnečem enokrilcu nad stolpom riše Mister No, izdajalka brez prednikov in brez potomcev, vzela si slovo od horoskopa in od umivalnika v hotelski sobi in od žrtev, ki se objemajo po izreku pravične sodbe, ostala si prekratko, da bi se lahko nalezel molčeče radosti in bi postopal kot gizdalin, z lepilom bi dlani prisilil v krhko zvezo in na granitnem tlaku tržnice bi semena sončnic kopal iz pozabljenih razpok, trmasto bi sliko varoval, sliko sile v tvojih ledjih, ki žene zvezde in planete: če spomin se ti ujema, mi pomežikni in objemi me, zlekniva se v osmici.

Železnica

Oblačnega oktobrskega dne l. 1828 se je kopica ljudi zbrala v angleškem trgu Rainhillu. Tja sta jih gnala zanimanje in radovednost, ali bo dosegla parna lokomotiva predpisano hitrost 16 km na uro. Vlekla naj bi breme nad 20 ton. Za to znamenito prvo tekmo "železnih konj" so prijaviili šest lokomotiv. Štiri so se tekme udeležile. Dve izmed teh se sploh nista premaknili z mesta. Med drugima dvema si je pribojevala zmago Stephensonova. Dosegla je hitrost 33,4 km na uro. Takrat je bil to velikanski uspeh.

Ne mržnje ne preroške vneme ni poznal, tisti svetli ženski glas, s katerim je ekspresni vlak za Zidani most–Zagreb–Beograd–Istanbul prihajal na četrti tir, drugi peron, na postaji domačega mesta smo čakali, da sestopijo sezonski delavci iz Münchna in si pari padejo v objem, za hip odložene potovalke, in na juriš mi, po ozkih kovinskih stopnicah, en korak čez dve, mudi se nam v vagone, gremo v Beograd, s simplon ekspresom, ki je smrdel po starih nogavicah in mladi čebuli, s črno-belimi fotografijami Opatije, Dubrovnika, Zlatibora in Bleda nad sedeži vagonov, ne nagibaj se skozi okno, ne uriniraj, ko vlak stoji, poslušaj trenerja, on molči, poglej vzornika, fazan, daj še ti, zdaj prvič greš v Beograd, mravljinci lezejo po hrbtenici, kri ščemi v žilah in obred prehoda se sredi panonske ravnice zgodi, sredi noči, ko te veterani juda potegnejo z ležišča, modre odeje in bele rjuhe, tenke kot udarci s težkimi dlanmi, ki v skupnem ritmu padajo po goli riti, še poceni sem prišel skozi, hribovce na vrhu Triglava pretepejo z vrvjo, zapomnil si bom, zdaj sem naš, iz neubranih grl zadoni in steče alkohol, le kozarček, se razume, in nisem rekel keks, že vlak cukne in nenadoma zavre in nas izpljune med trgovce z burekom in zeljanico, prerivajoča se množica na Kosačićevem vencu in cigani ponujajo italijanske in turške ponaredke, hlače, bluže, mokasinke, stara kapa solunskih borcev na oznojeni pleši, otomanska trdnjava nad sotočjem rek, peščene poti med muzejskimi topovi in košarkaškimi igrišči, davni grobovi in sivi spomeniki, okus jogurta v steklenici z zamaškom iz zelenega staniola na pragu pekarnice, še neodprte, zagonetni napisi na hotelih in velika tehtnica za sprehajalce na koncu Knez Mihajlove ulice, bela kot kimono propadlega prvaka, ki mu je ušel naslov.